

Dr Zorica Mršević
Naučna savetnica
Instituta društvenih nauka
Beograd

SLOBODA JAVNOG OKUPLJANJA IZMEĐU POLITIKE I MEĐUNARODNOG PRAVA¹

U tekstu se analiziraju problemi vezani za realizaciju slobode javnog okupljanja u zemljama Istočne Evrope, od kojih su neke od novoprimljenih članica EUa koji još uvek postoje za razliku od višedecenijski dugih tradicija mirnog održavanja paradi ponosa u zemljama Zapadne Evrope. Prezentiraju se analize paradi ponosa 2008 u gradovima i zemljama gde je to samo kulturna manifestacija i turistička atrakcija koja se dešava na ulicama i trgovima, kontrastno konfrontirane sa istovremenim zbivanjima u gradovima i zemljama gde takvi događaji izazivaju incidente, zabrane pa čak i ulično nasilje. Predstavljen je i zaključak Kongresa evropskih lokalnih i regionalnih vlasti Saveta Evrope na temu slobode okupljanja koja pripada svakome, koji je usvojio “Rezoluciju o slobodi okupljanja i izražavanja za lezbejke, gejeve, biseksualne i transrodne osobe”. Tim dokumentom se snažno osuđuju zabrane parade ponosa i podseća se na dužnost lokalnih vlasti u celoj Evropi da obezbede slobodu javnog okupljanja i izražavanja za sve bez diskriminacije. Takođe su predstavljeni dokumenti koje je Amnesty International izdao tokom 2008 insistirajući na slobodi javnog okupljanja kao jednom od osnovnih teokovina moderne demokratije.

Ključne reči: sloboda mirnog javnog okupljanja, dužnost lokalnih vlasti, zabrana diskriminacije, parade ponosa, incidenti, sukob autoritarnih sa demokratskim vrednostima, nove članice EUa, Evroprajd.

¹Ovaj tekst je nastao u toku realizacije projekta “Demokratski modeli unapređivanja društvene kohezije, tolerancije, ljudskih prava i privrednog razvitka u političkim i institucionalnim procesima evropskih integracija u Srbiji» finansiranog od strane Ministarstva za nauku i tehnologiju Republike Srbije u periodu 2006-2010.

Poštovanje čl 11. Evropske konvencije o ljudskim pravima²

U zemljama bivšeg sovjetskog bloka dešava se sukob između autoritarnih tendencija i novoostvarenih demokratskih tendencija³. Napadi na seksualne manjine nije individualni problem jer se radi o snažnom, državnom, sistematskom otporu da se izvrši stvarni prelaz u savremenu demokratiju, i da se usvoje njene vrednosti poštovanja ljudskih prava svih, tolerancije i uvažavanja različitosti. Seksualne manjine su u tom konfliktu direktna i laka meta, ali i simbol tranzicije od starog ka novom. Dok su u tim zemljama izbori postali ipak manje ili više poštene, kao glavni opšti problemi ostaju kontrola medija od strane vlasti kao i ograničenje slobode javnog okupljanja. Vlasti tih zemalja paradigmatično smatraju da je demokratija ostvarena legalizovanjem snaga kojima je u doba komunizma bilo onemogućeno delovanje, npr. ultranacionalistima i religioznim fundamentalistima, dok se priznavanja ljudskih prava seksualnim manjinama i dalje negira uz postojanje širokog političkog konsenzusa. Homofobija je javni stav širokog političkog dijapazona, od krajnje desnice od umerenog političkog centra.

Član 11, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

1) Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i na slobodu udruživanja sa drugima, uključujući pravo na formiranje i pridruživanje sindikatima za zaštitu svojih interesa.

Čl. 14: Uživanje prava i sloboda u ovoj Konvenciji biće obezbeđeno bez diskriminacije na bilo kom osnovu, kao što su rasa, pol, boja, jezik, religijsko, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno poreklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovini, rođenje ili drugi status.

² Previde za ovaj tekst je uradila Marija Krsmanović.

³ Peter Tatchell: The Pride of eastern Europe, The Guardian, May 25, 2007 2:30 PM http://commentisfree.guardian.co.uk/peter_tatchell/2007/05/the_pride_of_east_ern_europe.html

Odlukom Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu u slučaju Bačkovski iz maja 2007⁴ presuđeno je da varšavska zabrana održavanja parade ponosa 2005 predstavlja kršenje tri odredbe Evropske konvencije o ljudskim pravima. U obrazloženju se podvlače vrednosti poštovanja različitosti i dinamike kulturnih tradicija, etničkih i kulturnih identiteta, religioznih uverenja, umetničkih, literarnih i socio-ekonomskih ideja i koncepata. Harmonična interakcija između lica i grupa sa različitim identitetima je suštinska za postizanje društvene kohezije. Među stubovima demokratskog društva Sud je pridao posebnu važnost pluralizmu, toleranciji i širini shvatanja. U tom kontekstu naglašeno je da demokratija ne znači da mišljenje većine mora uvek da preovlađuje. Nužno je postići ravnotežu koja obezbeđuje pošten i ravnopravan tretman manjina i izbegavanje zloupotreba dominantne pozicije.

Ova odluka strazburskog Suda predstavlja test presudu za postupke koji se pred istim Sudom vode protiv odluka Moskve, Rige i Kišinjeva da ne dozvole parade ponosa. Osim presuda strazburskog suda i zemlje u kojima su parade ponosa bile neadekvatno zaštićene od strane vlasti, kao što su Letonija, Latvija, Estonija, Moldavija i Poljska, bile su izložene jakim političkim pritiscima od strane evropskih faktora, kako Saveta Evrope i Evropske Unije, tako i pojedinih evropskih zemalja. Najnoviji primeri zbivanja u 2007 i 2008 su ilustracija incidentnih situacija koje i dalje nastavljaju da se dešavaju u istom geopolitičkom okruženju deficitarnih demokratija Istočne Evrope, kao i primeri koji dokazuju da se incidenti mogu sprečiti kada za to postoji politička volja, ili makar nedvosmisleno osuditi. Neizbežno je i pitanje, moramo li i mi u Srbiji da čekamo postupak i presudu Suda u Stazburu i pritisak međunarodne zajednice, da bi posle svega toga ipak na kraju ispoštovali slobodu na javno okupljanje?

⁴ CASE OF BAČZKOWSKI AND OTHERS v. POLAND (Application no. 1543/06) STRASBOURG, 3 May 2007. JUDGMENT: FOR THESE REASONS, THE COURT UNANIMOUSLY

1. *Dismisses* the Government's preliminary objections;
2. *Holds* that there has been a violation of Article 11 of the Convention;
3. *Holds* that there has been a violation of Article 13 in conjunction with Article 11 of the Convention;
4. *Holds* that there has been a violation of Article 14 in conjunction with Article 11 of the Convention.

Apel Amnesty International-a

Početak maja 2008. Amnesty International je na početku 2008. sezone ponosa izdao saopštenje za štampu, navodeći da će i te godine evropske lezbejke i gej muškarci (homoseksualci) ponosno marširati, pozivajući na ras-kid sa predrasudama.⁵ Tim saopštenjem Amnesty International je pozvao evropske vlade da obezbede pravo lezbejkama, gejevima, biseksualnim i transrodnim osobama na sopstveni identitet i njegovo ispoljavanje kroz se-riju prajd marševa i drugih javnih događanja koja se organizuju svake godi-ne između aprila i novembra.

Ravnopravnost pred zakonom i nediskriminacija je poruka koju gej ak-tivisti donose na ulice. Ipak, često bivaju sprečeni da to učine u bezbednom okruženju. U nekim zemljama, uglavnom u Istočnoj Evropi, učesnici prajd marševa često bivaju suočeni sa pretnjama i neprijateljskim odnosom držav-nih službenika čak i pre nego što započnu marš. Oni su izloženi podsmehu, na njih pljuju, gađaju ih flašama, jajima, izmetom ili ih fizički napadaju, a ponekad se sve to dešava u prisustvu policije koja pasivno posmatra nasilje.

U nekim zemljama Istočne Evrope neka javna okupljanja lezbejki i ge-jeva bivaju zabranjena, što predstavlja kršenje ljudskih prava i međunarod-nog prava. Vlasti krše svoju obavezu uz izgovor da se brinu za bezbednost i tvrdeći da brane ono što oni vide kao duhovne i moralne vrednosti. Amne-sti International vodi kampanju za prava lezbejki, gej, biseksualnih i tran-srodnih ljudi (LGBT) da budu zaštićeni od fizičkih i verbalnih napada i pret-nji, da budu slobodni da se okupe i organizuju javna događanja, da budu na odgovarajući način zaštićeni od strane državnih službi koje treba da sprovo-de zakon.

Homoseksualci i lezbejke u Zapadnoj Evropi uživaju zakonska prava i nivo tolerancije koji je bio gotovo nezamisliv pre 15 godina. Ali u Istočnoj Evropi, neprijateljstvo i netolerancija prema homoseksualcima su još dubo-ko ukorenjeni⁶. Gej prajd festivali obeležavaju letnji kalednar u celoj Evro-

⁵ Iako postoje tendencije da se razlikuju termini marš od parade, najveći broj organi-zatora koristi oba termina. Zbog toga razlikovanje smatramo ličnim i individualnim opre-deljenjem a ne optšeprihvaćenom definicijom. "Marš je za razliku od Parade ponosa, zami-šljen tako da uživamo jedna u drugoj. Nema drugog spektakla sem što smo spektakl mi sa-me, dok hodamo gledamo jedna drugu, prepoznajemo kako stari strahovi prelaze u osmeh. Hiljade nas smo tu, svaki čas sve veselije".

⁶ Kyle James, Copyright © 2008 by [FOCUS Online GmbH](http://www.focusonline.com), 1. avgust 2008

pi – od Berlina do Eskilstuna u Švedskoj, od Londona do Saragose u Španiji. U današnje vreme te manifestacije ne uzrokuju mnogo otpora pa i porodice često prisustvuju sa svojom maloletnom decom da gledaju muškarce u odeći od perja raznih boja i na visokim štiklama, a često i bez odeće. Ali samo nekoliko sati avionom istočno od glavnog grada Švedske situacija je veoma različita.

“Razlika između Istočne i Zapadne Evrope za gej ljude je nekada zaista depresivno iskustvo”, kaže Tomaš Šipula, sekretar Kampanje protiv homofobije, poljske organizacije koja radi na legalizaciji i društvenoj jednakosti homoseksualaca i lezbejki.

Zaostajanje u prihvatanju istopolno orijentisanih ljudi na istoku Evrope je očigledna. Dok su homoseksualni akti ipak dekriminalizovani širom Istočne Evrope, šire društveno prihvatanje istopolnih odnosa je još uvek daleko.

U Poljskoj, snaga Katoličke crkve utiče na stav prema homoseksualnosti. Crkva igra važnu ulogu u usporavanju progressa u pogledu zakona koji podržavaju prihvatanje homoseksualaca i lezbejki. Zemlje kao što su Mađarska i Češka nemaju tako jake crkve, plus, među zemljama bivšeg Varšavskog pakta, oni imaju malo izraženiju prozapadnu orijentaciju. Zbog toga je prihvatanje homoseksualnosti na višem nivou nego u zemljama kao što su Letonija i Litvanija. One su bile pod uticajem Rusije i kako tvrdi Juris Lavrikovs, menadžer za komunikacije Internacionalne Lezbejske i Gej Asocijacije (ILGA): “Političke elite u zemljama kao što su Mađarska i Češka su veoma jasno pokazale prozapadnu orijentaciju, prema Evropskoj uniji”. Dajući telefonski intervju sa Evroprajda u Štokholmu, on je dodao “Poljska i Letonija još uvek tragaju za svojim identitetom.” Ali pridruživanje ovih nacija EU već ima merljive efekte na stavove prema homoseksualcima i lezbejkama. Jedna EU direktiva takođe sprečava diskriminaciju na radnom mestu na osnovu seksualne orijentacije. “kroz članstvo u EU, te zemlje su se pridružile evropskim vrednostima” kaže Lavrikovs. “Članstvo u EU i nova otvorenost je “doprinela povećanju ravnopravnosti”.

Poruke ponosa 2008

Svi marševi/parade ponosa imaju opšti cilj isticanje vidljivosti egzistencije istopolno orijentisanih ljudi kao i ukazivanje na postojeću diskriminaciju prema njima. Njihov cilj svakako nije promovisanje pedofilije, homoseksualnosti, regrutovanje “novih žrtava”, a najmanje ne nametanje celom dru-

štvu jednog modela seksualnosti, kako to protivnici ovih marševa obično navode u svojim argumentima protiv, ne shvatajući tako uopšte suštinu tih događaja. Inače, svake godine u mestima održavanja programski sloganii poruke se menjaju, i prema trenutno aktuelnim prilikama, akcenat se stavlja na različite aspekte borbe protiv diskriminacije. I poruke istaknute tokom sezone ponosa 2008 ukazuje upravo na pravu suštinu tih zbivanja.

“**Švedski greh - pomeranje granica**” je zvanični slogan Evroprajda 2008 koji je održan u Štokholmu u Švedskoj sadrži poruku da su Šveđani decenijama doprinosili širenju društvene tolerancije prema seksualnim manjinama u i izvan granica te zemlje. “**Marširamo za one koji to ne mogu da učine**” je inače najčešće viđena poruka na transparentima koji su učesnici nosili na štokholmskim ulicama. Tim sloganima ovogodišnji Evroprajd je ukazao na svoj dvostruki cilj, da izrazi ponos zbog napretka koji je učinjen u Švedskoj u pogledu društvenog položaja istopolnih ljudi i da ukaže na problem koji postoje u ostatku sveta gde se prajd manifestacije i dalje zabranjuju i njihovi učesnici napadaju.

Vidljivost istopolnih ljudi i njihovo pravo na ljubav izražen je u službenom sloganu varšavske parade ponosa “**Živeti, voleti, biti**”. Time se istovremeno traži da se njihova prava priznaju, i na taj način da se prizna da su pripadnici gej zajednice deo društva

Hamburg je ugostio paradu ponosa pod jednostavnim sloganom “**Ravnopravnost i prihvaćenost**”.

Ove godine u Buenos Ajresu je istaknuto: “**Sloboda, ravnopravnost i raznovrsnost**”. Parada je imala za cilj poziv na legalizaciju istopolnih brakova, ne samo priznavanje građanskih zajednica što već postoji u glavnom gradu Argentine, kao i za usvajanje novog antidiskriminativnog zakonodavstva koje bi sadržalo zaštitu po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

“**Beskrajna ljubav**” je glavni slogan parade u Jerusalimu⁷. “Borimo se za puno prihvatanje da partneri istog pola treba da imaju prava ista kao i heteroseksualni parovi” poruka je izraelske LGBT zajednice.

Manifestacija ponosa organizovana u Brnu je imala za cilj da smanji nivo homofobije među Česima. “Mi želimo da ukažemo na specifične zakon-

⁷ “Postignut je uspeh u napredovanju ka prihvatanju prava partnera istog pola u pogledu nasleđivanja i usvajanja dece,” rekao je Jonatan Ger, izvršni direktor gej centra Jerusalimska otvorena kuća, koji je organizovao paradu.

ske i društvene nejednakosti u Republici Češkoj, kao što su neki problemi vezani za porodicu i podizanje dece.

Ovogodišnja bukureštanska parada ponosa predstavljala je izraz želje da se ozvaniči brak među homoseksualcima i pravo da usvajaju decu, uz istovremeno postojanje svesti da Rumunija još nije spremna za takve korake. Homoseksualci su protestovali još i što, prema njihovom mišljenju, crkva podstiče netoleranciju prema njima.

U Kišinjevu se marširalo za pravo na slobodno mirno javno okupljanje sa adekvatnom zaštitom policije.

U Rigi je održan **“Marš jednakosti”**. Cilj marša je bio da omogući veću vidljivost LGBT grupa u Letoniji i da im pruži mogućnost da upoznaju širu javnost sa svojim porukama i zahtevima.

Prva parada ponosa u Sofiji je posvećena porodici i održana je pod sloganom **“Ja i moja porodica”** jer, kako kažu organizatori, svi oni su “očevi i ćerke, majke i sinovi, braća i sestre,” čime se ističe njihova društvena integritet.

Lezbejski marš u San Francisku tražio je pravdu i mir u svetu.

U Santo Domingu učesnici marša zahtevali da se donese zakon o zaštiti gej i transrodnih osoba od diskriminacije.

U Otavi učesnici parade ponosa nisu protestovali već su slavili svoju pobjedu u vidu legalizacije istopolnog braka u Kanadi.

Treća moskovska parad, nedozvoljena kao i prethodne dve, predstavljena je kao proslava petnaestogodišnjice dekriminalizacije homoseksualnosti u Rusiji. Organizatori i učesnici su želeli da se svima pokaže da su oni samo normalni ljudi a nisu želeli da se nasilje na ulicama više dešava kada god se istopolni ljudi pojave u javnosti.

“Niste sami”, poruka je nedozvoljene parade ponosa u Havanu kojom su se učesnici očigledno obratili pre svega sopstvenoj zajednici zaplašenoj represijom. Paradom je istaknuto da su kubanski homoseksualci žrtve represije, i da nemaju osnovna prava. “Mi želimo da dobijemo svoja prava. Želimo jednake mogućnosti, pravo okupljanja kao i svi ostali, i ne želimo da nas izbacuju iz parkova, univerziteta, škola i radnih centara.” Istaknuto je još da oni žele da podignu svest ljudi ali da ne žele da provociraju talas represije protiv gej zajednice.

I u Zagrebu je glavni moto parade 2008 sadržao ohrabrenje sopstvenoj zajednici **“Imaš hrabrosti - parada ponosa.”**

Evroprajd 2008 u Štokholmu

Švedska je 2008 godine bila domaćin četiri nedelje dugog Evroprajd festivala, koji se svake godine održava u drugoj evropskoj državi. Organizatori su tog 2 avgusta očekivali 100 000 učesnika parade i oko pola miliona gledalaca. Ali je jak pljusak koji se spustio na glavni grad Švedske mnoge sprečio da izađu na ulice. "Oko 45 000 ljudi je uzelo učešće u maršu, a više od 450 000 je gledalo paradu" izjavila je portparolka Ana Sederstrem za AFP. Grupe koje su marširale uključile su dominantnu crkvu u Švedskoj, 80 poslovnih udruženja i 6 od ukupno 7 političkih partija koje su zastupljene u parlamentu. Prebrojano je i rekordnih 152 zastave⁸. Zapaženo je i da je ove godine broj platformi na paradi bio dvostruko više nego prošle godine. Deo objašnjenja za ovaj porast učešća je to što je Štokholm ujedno domaćin i Evroprajda, što veoma povećava broj međunarodnih gostiju. Inače, švedske oružane snage su svojim vojnicima odobrile da na LGBT paradi u Štokholmu marširaju obučeni u svoje uniforme⁹. Ovogodišnja tema Evroprajda je "Švedski greh - pomeranje granica" kojim se ukazivalo na švedski višedecenijski doprinos širenju tolerancije prema LGBT populaciji izvan granica, imao je opet fokus na nepovoljan položaj LGBT osoba van granica Švedske.

Atina, Rim, Varšava

Gej prajd parade održane su u Atini, Rimu i Varšavi 7 juna¹⁰ 2008 . Deseci hiljada ljudi su došli da prisustvuju događaju koji svake godine obeležava zahtev za jednaka prava homoseksualaca. U Atini, parade je bila predvođena jednim od četiri tek venčana para koji su svoju bračnu vezu ozvaničili u prošli utorak na ostrvu Tilos, koristeći postojeću rupu u zakonu. Deseci ekstremnih desničara je ometalo paradu u grčkom glavnom gradu i policija je morala da interveniše da bi ih rasterala.

⁸ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #746, 11 August, 2008

⁹ Uniforms OK'd for soldiers at gay parade, Published: 27 Jun 08, Online: <http://www.thelocal.se/12700/>

¹⁰ Gay Pride held in Athens, Warsaw and Rome, Published: Sunday 09:18 UTC Radio Netherlands Worldwide <http://www.radionetherlands.nl/news/international/5821171/Gay-Pride-held-in-Athens-Warsaw-and-Rome>

Rimska gej parade je bila najkontroverzija nakon što ju je gradonačelnik proglasio "aktom seksualnog egzibicionizma". Teme vezane za gej prava u Italiji su pod pritiskom zbog tesnih veza koje nova konzervativna koalicija premijera Silvija Berlusconija ima sa Vatikanom.

Varšavska parada ponosa bila je četvrti po redu prajd koji je organizovala Fondacija Jednakost¹¹. Gej parade je održana u Varšavi pod motom "Živeti, voleti, biti"¹². Nekoliko hiljada ljudi su protestovali protiv homofobije i diskriminacije gej zajednice. Adam Roglevski iz Fondacije "Jednakost" rekao je da gej zajednica traži da se njihova prava priznaju, na taj način priznajući da su pripadnici gej zajednice deo društva. Prema Rogalevskom, situacija se poboljšala u poslednje četiri godine, od kada je održana prva gej parada. Tokom vikenda kada se održavala varšavska parada ponosa britanska ambasada u Varšavi je istakla pored državne zastave i zastavu duginih boja koja je međunarodni simbol zajednice LGBT osoba, u znak podrške tom događaju¹³. Tom prilikom je ambasador Rik Todd rekao: "Britanija ostaje privržena unapređivanju prava lezbejki, gejeva, biseksualnih i transrodnih lica i izvan svojih granica. Ovaj mali gest je simbol privrženosti ove britanske ambasade principima ravnopravnosti za sve i prihvaćenosti svih. Ovoga vikenda Marš ponosa će biti proslava različitosti u Poljskoj, Evropi i šire. Posebno se nadam da će učesnici parade koji su doputovali iz Britanije imati dobar provod." Parada koja je inače označila kraj nedelje "Dana ravnopravnosti", prošla je pored britanske ambasade u subotu 7 juna 2008. uzvraćajući tim pozdravnim činom, akt solidarnosti britanske ambasade.

Evropski sud za ljudska prava je osudio praksu u Poljskoj posle zabrane gej prajd marša u Varšavi 2005. Posle toga se parade ponosa održavaju svake godine u Varšavi uz dobro obezbeđnje i minimum inicidenata.

¹¹ Prvi gej prajd je održan u Varšavi 2001. tako da bi to bio po redu 7. gej prajd ali je 2004 i 2005 varšavski prajd zabranio gradonačelnih Leh Kačinjski, te se umesto prajd marša održavala samo protestna manifestacija ispred gradske skupštine.

¹²The Equality Parade has marched through the streets of Warsaw for the fourth time this Saturday. 08.06.2008 Fourth* Equality Parade in Warsaw. <http://www.polskieradio.pl/thenews/news/?id=84284>

¹³ HM Ambassador Ric Todd will raise the flag over the British Embassy building on Aleje Ujazdowskie at 4 o'clock this afternoon. The rainbow flag, which is the international symbol of the LGBT community, will fly until 8am on Monday 9 June.

Helsinki

Helsinki Prajd, najveći LGBT događaj u Finskoj, 2008 godine¹⁴ ima za tema održivi razvoj. Ekologija je uzeta u obzir i pri organizaciji i pri odlučivanju o sadržaju programa manifestacije. Marš se održao u ponedjelja 23 juna ali su razni prateći događaji i informacioni punk počeli da se dešavaju od subote u parku Kaivopuisto¹⁵.

Pariz

Više od pola miliona ljudi je učestvovalo u gej prajd parade u Parizu¹⁶ u subotu 28 juna, koja je održana sa motom "Za školu bez diskriminacije". Parada 2008 je bila posvećena borbi protiv rasizma, seksizma i ksenofobije među omladinom. Pariski gradonačelnik Bertran Delano i bivši ministar kulture Žak Lang, obojica članovi Socijalističke partije, bili su među prominentnim učesnicima parade. Po tradiciji, i ova kao i sve prethodne gej parade u Parizu, završene su velikom igrankom na Place de la Bastille sa jasnom simbolikom. Velika zabava je posle parade usledila na trgu Bastilja¹⁷.

Berlin

Kiša je padala na berlinskoj parade 28. juna, ali su se pojavili desetine hiljada ljudi, bez obzira na loše vreme¹⁸. Parada je počela, po prvi put, u bivšem Istočnom Berlinu, i onda prošla kroz bulevar Pod lipama (Unter den Linden) do cilja, slavluka Pobjede u bivšem Zapadnom Berlinu.¹⁹ Šarenolika kolona hoala je sa mnogim zastavama u bojama duge. Mnogi su došli ob-

¹⁴ 23. 6. 2008, Helsinki Pride goes green, <http://newsroom.finland.fi/stt/showarticle.asp?intNWSAID=19058&group=General>

¹⁵ Source: MTI, Nepszabadsag

¹⁶ Hundreds of thousands attend Parisian Gay Pride, By DPA, 28 June, 2008, 16:24 GMT

http://www.monstersandcritics.com/news/europe/news/article_1413883.php/Hundreds_of_thousands_attend_Parisian_Gay_PrideParis –

¹⁷ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #741, 07. July, 2008

¹⁸ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #741, 07. July, 2008

¹⁹ Thousands of gays join Berlin's Gay Pride Parade – Summary, Posted : Sat, 15:52:01 GMT, Author : DPA <http://www.earthtimes.org/articles/show/215615.thousands-of-gays-join-berlins-gay-pride-parade-summary.html>

naženi na 30-tu godišnju paradu – koja je u Nemačkoj poznata još i kao Kristoferova ulična parada. Neki su bili obučeni kao anđeli ili đavoli, a mnogi su jednostavno igrali tokom marša obučeni u standardni džins i majice. Ova godišnja parada je bila posvećena prezentiranju problema svakodnevnog nasilja sa kojim se susreću LGBTosobe.

London

Oko pola miliona ljudi učestvovalo je na londonskoj gej prajd paradi 5. jula²⁰ marširajući kroz londonski Vest End i mašući transparentima i zastavama u bojama duge. Nju Vest End Kompani, koja promovise kupovinu u tom kraju Londona je objavila da je “roze funta” donela prihod od pola milijarde trgovcima koji posluju u Vest Endu tokom prošlogodišnje manifestacije

Marš je predvodio gradonačelnik Boris Džonson, koji je nosio roze kaubojski šešir. Vojnici Britanske pešadije, Kraljevske mornarice i Avijacije marširali su u uniformama. Ministarstvo odbrane pokrilo je putne troškove vojnicima koji su želeli da učestvuju u paradi. Kuriozitet ovogodišnje parade je da su sva tri roda oružanih snaga marširala kroz London tokom gej prajd parade²¹. Britanskoj kopnenoj vojsci se ove godine pridružila mornarica i avijacija, tako ublažavajući pravila koja moraju da poštuju uniformisani vojnici. Ovaj potez obeležava kulminaciju osmogodišnje liberalizacije vojnih snaga, nakon što je zabrana služenja vojske za homoseksualce bila ukinuta 2000. godine od strane člana parlamenta Džefa Huna.

Pre parade, premijer Gordon Braun se sreo sa aktivistima, uključujući i poznatog glumca Ser Ian Mek Kelena, u svojoj rezidenciji. Razgovarali su o homofobičnom nasilju u školama, i Braunov portparol je rekao da je premijer bio “oduševljen” susretom sa aktivistima.

Beč

Oko 120 000 ljudi se pojavilo na trinaestoj gej prajd paradi tzv. Paradi duge, da bi pozvalo na poštovanje jednakih prava za homoseksualce i lezbejke, organizatori su saopštili u Beču 12. jula²². Organizatori su pozvali da se

²⁰ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #742, July 14, 2008

²¹ 5 July, 2008 Armed forces march united for gay rights at Pride London, From Times Online. <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article4276099.ece>

²² Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #743, July 21, 2008

učini kraj diskriminalizaciji i da se legalizuju istopolni prakovi²³ Sunčano vreme i temperature od 30 stepeni obezbedili su rekordnu posećenost trinaestog po redu marša. Kao i većina manifestacija te godine u Austriji, tema je bila fudbal, čak i posle dve nedelje od završetka Euro 2008 fudbalskog prvenstva. “Više nema ofsajda!”, uzvikivalo se tokom parade, pozivajući na legalizaciju gej brakova i zaustavljanje diskriminacije, iako se, umesto kopački, veliki broj ucecnica/ka opredelio za visoke stikle.

Organizator Kristijan Hegl iz udruženja Homoseksulane inicijative (HO-SI) primetio je da je planirani zakon o gej brakovima imao izgleda da završi u fioci dok se ne formira vlada. Parada je imala i politički značaj, jer je održana samo nedelju dana nakon što je austrijska vlada najavila prevremene izbore. U petak je i jedna lokalna konzervativna političarka pozirala uvijena u zastavu duginih boja, pokazujući da gej prava nisu u sukobu sa tradicionalnim porodičnim imidžom njene partije. I druge političke partije su bile aktivne u pokazivanju svojih boja za vreme trajanja parade, sa Socijaldemokratama koji su vijorili dve zastave duginih boja duž puta kojim se kretala parada i ispred parlamenta. Po prvi put, Zeleni koji su u opoziciji, pridružili su se maršu²⁴ zahtevajući jednakost za lezbejke i gejeve.

Madrid

Predvođeni ministarkom za ravnopravnost Bibijanom Aido, stotine hiljada GLBT ljudi marširalo je u sklopu madridske gej prajd parade 5. jula²⁵. Ove godine tema je bila “Vidljivost lezbejki”. Socijalistička partija premijera Hose Luisa Rodrigesa Zapatera pridružila se parade u dabl-deker autobusu.

Amsterdam

Amsterdam je bio grad domaćin i 2008 godine trinaeste po redu gej kanal paradu²⁶. Rekordnih 80 brodova je nosilo hiljade homoseksualaca i le-

²³ 120,000 march in Vienna Rainbow Parade for gay rights, AFP <http://news.theage.com.au/world/120000-march-in-vienna-rainbow-parade-for-gay-rights-20080713-3e94.html>

²⁴ “labris web” <labweb@labris.org.yu> 16/07/2008 11:18 120.000 ljudi na Duginoj paradi za LGBT prava u Beču, Izvor: euroqueer

²⁵ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #742, July 14, 2008

²⁶ Amsterdam Gay Pride draws half a million. Published: Saturday 02 August 2008 13:00 UTC Last updated: Saturday 02 August 2008 13:00 UTC. Radio Netherlands Worldwide <http://www.radionetherlands.nl/news/international/5902123/Amsterdam-Gay-Pride-draws-half-a-million>

zbejki u oskudnoj i ekstravagantnoj odeći kroz istorijski centar Amsterdama. Oko pola miliona gledalaca je bilo na kanalima. Ove godine se veliki broj političara pridružio paradi na kanalima po prvi put. Među njima je Ministar obrazovanja i kulture Ronald Plasterk koji je takođe zadužen za rodnu ravnopravnost. Takođe je prisustvovao i ministar unutrašnjih poslova Gusje ter Horst i amsterdamski gradonačelnik Job Koen. Amsterdamska policija, oružane snage, nekoliko političkih partija i druge društvene organizacije, uključujući jednu koja okuplja maloletne homoseksualce, pridružili su se paradi na svojim brodovima. Homoseksualci sa Holandskih Antila i Surinama će takođe ove godine po prvi put učesnici.

Po prvi put u paradi su učestvovali u svojim zvaničnim ulogama više ministara holandske vlade. Ovu inicijativu²⁷ je pokrenuo ministar obrazovanja i kulture Ronald Plasterk, koji je rekao da Vlada poklanja mnogo pažnje važnim društvenim temama a položaj LGBT osoba je upravo jedna od njih. "Ja se pridružujem Gej prajd paradi na kanalima u ime cele koalicije", naglašava ministar. Dan pre parade on je uzeo učešće na konferenciji koja se bavila prihvatanjem homoseksualnosti na radnom mestu. Ta je konferencija koincidirala sa nedeljom gej-lezbejskih manifestacija u blizini Amsterdama. Vrhunac amsterdamskog godišnjeg gej prajda je Kanal Prajd, gde desetina brodova kruži kroz centar grada. Sada je to glavna turistička atrakcija. Ovogodišnja parada, trinaesta po redu, okupila je rekordnih osamdeset brodova koje je posmatralo desetina hiljade ljudi na obalama kanala.

Mančester

U Mančesteru je održana gej parada 23 avgusta²⁸. Hiljade učesnika sa svih strana sveta doputovali su u Mančester da učestvuju u godišnjoj Gej Prajd paradi Velikog vikenda²⁹. Taj festival slavi svoju osamnaestogodišnjicu i očekuje se da obogati lokalnu ekonomiju sa 19 miliona funti. Zbog tog finansijskog uspeha nazivaju je i jednim od ključnih gradskih događaja u

²⁷ Dutch cabinet joins Gay Pride Canal Parade, by Philip Smet text; interview: Perro de Jong 02-08-2008, Radio Netherlands Worldwide <http://www.radionetherlands.nl/currentaffairs/region/netherlands/080802-amsterdam-canal-gay-mc>

²⁸ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #749, 01 September, 2008

²⁹ Euro-queer Paul Moor, Gay Pride Big Weekend kicks off, 24 August 2008

Story from BBC NEWS: http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/uk_news/england/manchester/7578468.stm

jednoj godini. Kuriozitet je da je oko 300 policajaca iz 16 policijskih odreda širom zemlje uzelo učešće u ovom događaju. Veliki vikend se završio u ponedjeljak uveče paljenjem sveća za žrtve HIV-a u Sakvil parku.

Glazgov

Oko pet hiljada učenika marširalo je 30 avgusta u Glazgovu, Škotska krećući se od trga Blythswood do George trga. Dugina zastava bila je toga celog dana istaknuta na Gradskoj većnici (City Council chambers). Zamjenica premijera Nicola Sturgeon obratila se učesnicima rekavši da je uspešna i prosperitetna Škotska civilizovana i poštena zemlja koja neguje uključivane, obezbeđivanje jednakih mogućnosti i izbor za sve svoje građane. Naglasila je da je škotska vlada posvećena ispunjavanju tih ciljeva³⁰.

Moskva

Aktivisti za gej prava su protestovali u nedelju 1. juna 2008 protiv zabrane gradske skupštine marširajući ispred Moskovskog državnog konzervatorijuma. Zakode su razvili transparente koji zahtevaju veća prava za homoseksualce i lezbejke sa prozora stana u ulici Tverskaja, samo nekoliko blokova od Kremlja.³¹

Deseci aktivista iz organizacije Gej Rusija, predvođeni Nikolajom Aleksejevim, održalo je seriju odvojenih protesta u gradu, pokušavajući na taj način da izbegnu nasilje koje je pratilo veće gej parade koje su održane tokom 2006 i 2007. “Želeli smo da ovaj dan ponosa učinimo različitim od onog pre dve godine.” – rekao je Aleksejev na engleskom. “Nismo želeli više tuče na ulicama. Želeli smo samo da svima pokažemo da smo mi normalni ljudi.”

Gradska skupština je odbila preko 100 zahteva za održavanje godišnjih prajd marševa u maju, navodeći bezbednost kao razlog. Gradonačelnik Jurij Lužkov je vatreni protivnik parade i njegova kancelarija je odbila svaki zahtev za održavanje parade od 2005 naovamo, što je bilo ocenjeno kao potez u skladu sa Ustavom od strane moskovskog Gradskog sudskog veća u aprilu 2007.

³⁰ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #750, 08 September, 2008

³¹ Matt Siegel / Staff Writer, Gay Paraders Opt for Safer Approach, The Moscow Times <http://www.themoscowtimes.com/article/1010/42/367906.htm>

Anti-gej demonstranti su bili mnogo manje agresivni nego prethodnih godina kada su napadali učesnike marša uz prisustvo policije. I pored odsustva nasilja, raspoloženje u nedelju nije bilo slavljeničko. Anti-gej demonstranti su bacali đubre i jaja na terasu jednog stana u Tverskaja ulici i najmanje njih trideset i šestoro je bilo uhapšeno, saopštila je policija agenciji Interfaks. Oko 1.45 posle ponoći, policija je počela da preti da će da provali vrata stana. Oko osam sati kasnije, nasilno su otvorili vrata i uhapsili su 4 čoveka koji su bili u stanu. Optužili su ih da su učestvovali u nedozvoljenim demonstracijama i da su remetili red.³²

Budimpešta: 2007 prvi put nasilje na paradi ponosa

Oko 2.000 ljudi je učestvovalo u maršu koji je održan u Budimpešti 7 jula 2007. Nekoliko stotina skinhedsa i desničarskih aktivista napalo ih je jajima i dimnim bombama. Dva kilometara duga povorka nije bila svuda adekvatno zaštićena a huligani su ih napadali fizički i verbalno izvikujući pogrde tipa “prljavi pederi”, “pedere u Dunav a za njima i Jevreje” što je jasan slučaj govora mržnje koji je prerastao u fizičko nasilje.

Policija nije rasterala naoružane napadače, nije se odazivala na hitne pozive a nije ni dovoljno razdvojila učesnike parade od napadača koji su se često nalazili na dohvat ruku udaljeni od povorke³³. Policija je doduše privela nekoliko izgreznika i pokušala da rastera ostale, ali ni posle marša nije dovoljno obezbedila pojedince i grupe učesnika koji su napadani po parkovima i metro stanicama.

Gradonačelnik Budimpešte Gabor Demski jedini je iz istočnoevropskih gradova koji je potpisao peticiju ILGA-e³⁴ za poštovanje slobode mirnog okupljanja LGBT osobama³⁵. On je inače osudio incidente na paradi kao delo “netolerancije, primitivizma i kukavičluka”. Naveo je da je njegova du-

³² Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #737, June 09, 2008

³³Police Let Down LGBT March Participants, Hungarian LGBT Organizations Demand Justice 11/07/2007 15:31 contact hatter@hatter.hu

³⁴ ILGA-Europe - the European Region of the International Lesbian and Gay Association with support from the European Community

³⁵ Statement by Hungarian LGBT organisations about the attacks against the Budapest Pride, Budapest, 2007-07-09, Rainbow Mission Foundation, Atlasz Sport Club, Háttér Support Society for LGBT People, Labrisz Association, Lambda Budapest Association, Patent Association, Pride.hu

žnost da stane uz sve one koji su progonjeni u Budimpešti, bilo zbog svojih uverenja, porekla ili seksualne orijentacije zato što je Budimpešta grad u kome niko ne sme da živi u strahu zato što pripada bilo kojoj manjini. Budimpešta kaže “ne” agresivnim ekstremistima koji mrze različitost i u smislu odbrane manjina, gradonačelnik kaže da je i on Jevrejin, Rom i gej³⁶.

U Budimpešti nikada nije bio incidenta tog intenziteta a raniji marševi su bili slavljeničkog karaktera i najviše su ličili na kulturnu manifestaciju sa mestom zbivanja na ulicama i trgovima. Oktobra 2006 u Budimpešti su organizovane desničarske demonstracije tako da je policija morala da bude mnogo opreznija u julu tim pre što su po sajtovima nacističkih grupa objavljivane pretnje. Pripadnici “Pokreta za bolju Mađarsku” i “Mađarskog nacionalnog fronta” objasnili su da su gnevni zbog dva nedavna događaja. Jedan je javno priznanje državnog sekretare u kancelariji premijera Gabora Šeteja da je homoseksualac, a drugi je najava vladajuće koalicije da će nastojati na legalizaciji brakova osoba istog pola.³⁷

Budimpešta - zbivanja 2008

U danima koji su prethodili gej paradi, na neo-nacističkom internet forumu bilo je učestalih poziva na upotrebu nasilja protiv “neprirodnih perverznojaka”. “Mađarski patriote” došle su, kako su već bili najavili, u Budimpeštu 5. jula da bi “branili čast Mađarske” od internacionalne gej zajednice³⁸.

Imajući te najave u vidu, i uzevši ih ozbiljno, 11. juna, načelnik budimpeštanske policije Gabor Tot je izjavio da stavlja zabranu na ovogodišnji gej prajd marš, tvrdeći da će zaustaviti promet u glavnim saobraćajnim arterijama Budimpešte. Posle protesta brojnih građanskih organizacija, budimpeštanskog gradonačelnika i liberalnih političara, načelnik policije je zabranu povukao već narednog dana³⁹. Objašnjenje sa ometanjem saobraćaja i ranija sugestija da LGBT aktivisti treba da organizuju događanje na jednom me-

³⁶ Budapest says no to street violence, Demszky Gábor, Budapest, July 9 2007

³⁷ Jajima na homosesksualce, Izvor Beta, AP, 08.07.2007

³⁸ Police expect far-right attacks during gay pride parade, 26 juni, The Budapest Times http://www.budapesttimes.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=8086&Itemid=27

³⁹ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #739, June 23, 2008

stu koje je udaljeno od centra grada ocenjena su kao namera da prikriju nedostatak odlučnosti šefa policije u Budimpešti da ozbiljno garantuje red.”⁴⁰

Nova odluka odobrava održavanje marša i to trasom koja je sugerisana od strane organizatora. Promenivši mišljenje, Tot je rekao da sloboda okupljanja i sloboda mišljenja imaju prioritet nad zastojem u saobraćaju.

“Nadamo se da je policija razumela da je njihov posao da zašтите marš od napada, a ne da pokušaju da izbegnu napade tako što zabranjuju marš,” komentarisao je Gabor Kušing iz mađarskog udruženja Patent, (Udruženje koje se suprotstavljaju patrijarhatu). “Nadamo se da su iz prošlogodišnjih ozbiljnih napada naučili lekciju i da će da se pojave u broju koji je dovoljan da nas zaštiti.” Prošle godine je LGBT marš bio izložen do tada nezabeleženim napadima od strane desničarskih grupa⁴¹ i policija je tada propustila da preduzme sve mere zaštite⁴².

2008 stotine ekstremista se okupila uz pravac kojom je išlo 1500 učesnika marša da bi izrazili svoj gnev prema homoseksualcima i lezbejkama. Desničarski ekstremisti bacali kamenje i jaja na učesnike gej prajd marša u mađarskom glavnom gradu, pre nego što se policija umešala da bi zaštitila učesnike marša⁴³. Najmanje pet osoba je ranjeno, od toga dva policajca. Poslanik u mađarskom Parlamentu liberal Gabor Horn dobio je udarce, a napadnuto je i policijsko vozilo u kojem se nalazio prvi mađarski političar, otvoreni homoseksualac Gabor Szetey i članica Rvropskog parlamenta Katalin Levai.

⁴⁰ Press Release of Patent Association 13.06.2008, Police Approves Budapest LGBT March

⁴¹ Kontra-demonstranti su vikali “Pedere u Dunav, a posle njih i Jevreje”, “Fabrika sapuna” i “Prljavi peder”. Desetine učesnika prajd marša bili su napadnuti u blizini mesta gde se odvijala parada posle njenog održavanja, na obali reke u “Buda Bič” noćnom klubu, koji je ujedno bio i odredište parade. Organizatori parade smatraju da je policija napravila propust i da nije zaštitila učesnike prajd parade od anti-gej nasilnika, da nije patrolirala krajem posle završetka parade i da nije odgovarala na hitne pozive u pomoć.

⁴² Subject: Police Approves Budapest LGBT March, Press Release of Patent Association 13.06.2008. From: Kuszing Gábor [mailto:gkuszing@netstudio.hu] <http://www.egyenlojogokat.hu/english>. Patent Association, www.patnet.org.hu

⁴³ Neo-Nazis attack Gay Pride parade in Hungary, Posted on : | Author : DPA <http://www.earthtimes.org/articles/show/217065,neo-nazis-attack-gay-pride-parade-in-hungary.html>

Ovoga puta napad se zbio u samom centru grada, za razliku od 2007 kada su učesnici marša sačekivani po sporednim ulicama i metro stanicama. Ekstremisti su počeli da bacaju eksplozivne naprave, jaja, granitne kocke i flaše na policiju i učesnike marša u samom centru⁴⁴. Stotine kontra-demonstranata je bacalo kamenje, jaja, flaše, petarde, izmet, kiselinu, farbu i Molotov koktele na učesnike marša i na policiju. Jedan policijski kombi je zapaljen, a troje televizijskih kola je oštećeno. Najmanje 45 napadača je uhapšeno. Policija je zaplenila posebno velike količine raznih eksplozivnih hemikalija i Molotov koktele od šestočlane grupe koja je čekala na učesnike marša u nenastanjenom stanu koji se nalazi uz trasu kojom su učesnici marša trebalo da se kreću.

Napadači su nekoliko sati vodili borbu sa policijom⁴⁵. Policija je upotrebila suzavac i vodene topove tokom milju dugačkog marša bulevarom Andraši. Džez koncert koji je trebalo da se održi posle marša bio je otkazan zbog bezbednosnih razloga

“Bila je jedna sporedna ulica iz koje su bukvalno sa svih strana letela jaja i kamenje na nas – rekao je aktivista Gabor Kušing. Ja sam bio srećan što sam imao transparent u rukama kojim sam pokrivao glavu, ostali su upotrebili kišobrane da bi se zaštitili.”

Nasilje tokom gej prajd marša u Budimpešti bilo je uglavnom usmereno na policiju, a počinili su ga organizovani ekstremisti – izjavio je Ministar pravde Tibor Drašković u svom izveštaju premijeru⁴⁶. Učesnici najavljenih događaja – gej prajd marša i tri anti-gej protesta u istom delu grada – nisu počinili kriminalne akte. Oni koji su učestvovali u maršu nisu bili direktno vređani – osim što su ljudi bacali jaja na njih preko policijskog kordona, rekao je Drašković. Ministar je dodao da će njegovo ministarstvo da napravi detaljnu analizu regulative i prakse da bi se ubuduće efikasnije sprečavali ekstremistički ekcesi. Gabor Tot, šef policije u Budimpešti, izvestio je da je 2141 policajac bio na dužnosti oko bulevara Andraši i Trga heroja da bi obezbedili 1500 učesnika gej parade koja je održana 5. jula. On je rekao da

⁴⁴ 10 hurt, 45 detained as gay pride march in Hungary turns ugly BUDAPEST (AFP) — 6 Julz 2008

⁴⁵ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #742, July 14, 2008

⁴⁶ Organised radicals behind violence during gay pride, says justice minister, 11 July 2008 [\(http://english.mti.hu/default.asp?menu=1&theme=2&cat=25&newsid=253739Budapest\)](http://english.mti.hu/default.asp?menu=1&theme=2&cat=25&newsid=253739Budapest), (MTI)

su aktivnosti policije bile “zakonite, profesionalne i sila je bila proporcionalno primenjena”. U izveštaju je navedeno da je 17 policajaca pretrpelo povrede i da su oštećena vozila i ostala oprema u vrednosti od 10 miliona forinti (43,000 evra)

“U našoj demokratiji nije prihvatljivo da mikroskopski male grupe ekstremnih desničara prete i napadaju važnu manjinu dok pokušava da ostvari svoje univerzalno pravo na slobodu”, rekla je Katalin Levai. “Mi moramo da pojačamo borbu protiv grupa koje se zalažu za mržnju i nasilje.”

“Ja sam duboko razočaran i zabrinut nesposobnošću Mađarske da se razračuna sa vlastitim ekstremistima”, rekao je predsednik Intergrupe Evropskog parlamenta, Majkl Kašman. “To mora da se saopšti Evropskoj komisiji i njenom predsedniku.”

Vice-predsednik Intergrupe Evropskog parlamenta, Sirpa Pietkeinen je rekao: “Policijske snage su ponovo, kao i prošle godine, zakazale. Nisu uspele da odbrane građane koji upražnjavaju svoja osnovno pravo na mirno okupljanje, verovatno zbog neadekvatnih sredstava. Ja ću da zatražim objašnjenje od vlade Mađarske i postaviću kao problem pred Evropsku Komisiju.

Bukurešt 2007: marš ravnopravnosti ipak održan ali uz incidente

Nekoliko stotina homoseksualaca i lezbejki marširalo je ulicama Bukurešta u želji da, kako su najavili njihovi predstavnici, pokažu kako je to “njihovo pravo da se izražavaju i da pokažu da izgledaju kao i drugi ljudi”. 2007. godine parada je četvrta je koja je održana u Bukureštu i nijedna do sada nije prošla bez incidenata. Uprkos obezbeđenju koje je činilo više od 1.000 policajaca, marš nije prošao bez incidenata. Učesnike parade prvo su sa prozora zgrada gađali jajima i paradajzom. Potom je na trasi marša nekoliko agresivnih grupa pokušalo da se približi manifestaciji, bacajući kamenje i petarde, ali je policija intervenisala između ostalog suzavcem, a više od sto napadača je privedeno⁴⁷. Uoči subotnje parade, oko 300 članova foruma “Nova desnica” održalo je marš protiv manifestacije sa transparentima na kojima je

⁴⁷ Portparol rumunske policije Kristijan Ciokan izjavio je da su grupe koje su namepravale da napadaju učesnike marša bile sastavljene prvenstveno od mladih osoba koje su planirale napade, ali ih je policija u tome sprečila. Policija je kamerama snimila sve ljude koji su bacali jaja i paradajz, kao i druge agresivne pojedince i sve će ih identifikovati i protiv najagresivnijih podići krivične prijave, ili im odrediti visoke novčane kazne.

pisalo “Nova desnica protiv homoseksualaca, za normalnost”, “Ne donosite kaznu Sodome”, “Ne, brakovima između homoseksualaca i usvajanju dece”. Godišnji festival “Gay Fest” takođe prati paradu ponosa uglavnom bez incidenata ali ove godine dva mušakarca koja su napustila salu posle projekcije napalo je 8 napadača. Policija je zaustavila napad i uhapsila više osoba.⁴⁸

Bukurešt 2008⁴⁹

Stotine ljudi marširalo je na petoj po redu gej paradi u Bukureštu, koja je bila organizovana 24og maja 2008 i koju je štitilo ukupno 1,200 policajaca. Anti-gej organizacije nisu uspele da spreče marš legalnim sredstvima. Dakle, u Bukureštu su istovremeno održane i gej parada i marš desničarskog⁵⁰ antigej pokreta “Nova desnica”, ali bez incidenata jer je broj pripadnika policijskih snaga bio veći od broja učesnika obe manifestacije. Na gej paradi učestvovali su i ambasador Švedske u Bukureštu kao i poslanik u Evropskom parlamentu Majkl Kašman. Nekoliko hiljada ljudi je došlo da gleda paradu. Neki su podržavali učesnike marša, dok su neki negodovali ali za razliku od prošle godine nije bio napada sa prozora. “Oni koji žive u ulicama kojima je prošla parade više nisu bacali jaja, paradajz ili kamenje na nas. Neki su nam i prijateljski mahali. To je bio mali korak ka “normalnosti”⁵¹. Cilj parade bio je da privuče pažnju na potrebu da parovi istoga pola dobiju pravo na sklapanje braka, rekli su organizatori marša. GejFest koji je trajao nedelju dana je prethodio parade.

Na kontra maršu nazvanom “Marš normalnosti” Nove desnice koji je organizovan takođe u centru Bukurešta, bilo je oko 150 učesnika, umesto 500 kako su predviđali organizatori. Oni su nosili velike transparente na kojima je pisalo “Nova desnica protiv homoseksualaca, za normalnost”, “Rumunija nije Sodoma” i “Nećemo da budemo narod pedera”. Policija je preventivno uhapsila 46 mladih osoba jer nisu mogli da se legitimišu.

⁴⁸ATTACKERS STONE ROMANIA GAY RIGHTS MARCH, Source:AP, 11/06/2007 09:47

⁴⁹ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #736, June 02, 2008

⁵⁰ POLICIJA SPRECILA INCIDENTE, Danas, Strana: 14, Autor: PRENETO

⁵¹ Prošle godine je više od 50 ljudi bilo uhapšeno zbog bacanja flaša, kamenja i jaja na 500 učesnika marša, a 10 ljudi je bilo ozleđeno. Više od 1000 demonstranata, uljučujući sveštenike i časne sestre koji su nosily krstove, ustremilo se na učesnike prošlogodišnjeg marša.

Održavanje “gej parade” bilo je predmet javnih diskusija na rumunskim elektronskim medijima, u kojima su učestvovali predstavnici “gej populacije” i predstavnici Nove desnice, kao i psihologa, novinara i građana. Predstavnici homoseksualaca, lezbejki i transvestita su u TV emisijama govorili o potrebi poštovanja njihovog prava na jednakost i da se slobodno izrazavaju, bez diskriminacija. Oni su rekli da su njihove želje da se ozvaniči brak među homoseksualcima i pravo da usvajaju decu, ali su naglasili kako su svesni da Rumunija još nije spremna za takve korake. Homoseksualci su se žalili i zbog toga što, prema njihovom mišljenju, crkva podstiče netoleranciju prema njima. Predstavnici Nove desnice podržavaju ideju da je homoseksualnost pojava koju hrišćanska crkva ne priznaje i smatraju da je homoseksualnost greh.⁵²

Rumunija je dekriminalizovala homoseksualnost tek 2001.

Sofija

Oko 150 osoba je 28 juna 2008 učestvovalo na prvom gej prajdu u Bugarskoj, koji se održao u prestonici Sofiji.⁵³ Zvanični moto manifestacije, koju je organizovala Unija bugarskih gej muškaraca i lezbejki “Gemini” je bio: “Moja porodica: Mi smo majke i kćerke, očevi i sinovi, braća i sestre.” Ta prva u istoriji gej parada u Bugarskoj održala se uprkos protesta i pretnji nacionalističkih grupa.⁵⁴ Parada je bila posvećena porodici jer, kako kažu organizatori, oni su “očevi i ćerke, majke i sinovi, braća i sestre.” Povorka se mirno kretala kroz centar Sofije, uz obezbeđenje od oko 150 pripadnika policije. Ipak, preko 60 osoba je uhapšeno zbog pokušaja napada na učesnice/ke parade, saopštilo je Ministarstvo unutrašnjih poslova. Najveći broj uhapšenih su pripadnici skinhedsa i drugih ekstremističkih grupa koji su bacali kamenje, jaja, boce, petarde i Molotovljeve koktele u pravcu skupa. Policija je uspela da spreči ekstremiste u nameri da povrede bilo koga, tako da uprkos dramatičnim momentima, niko nije ranjen, zahvaljujući pristustvu brojnih policajaca⁵⁵. Lider partije Nacionalne unije Bojan Rasate, koji je po-

⁵² labris web” <labweb@labris.org.yu> 26/05/2008 Policija sprečila incidente, Danas, Strana: 14, Autor: PRENETO

⁵³ Održana prva LGBT parada u Bugarskoj, 02/07/2008”labris web” labweb@labris.org.yu>

⁵⁴ First Gay Pride Parade to Take Place in Bulgaria This Weekend, Amid Nationalistic Opposition, BalkanTravellers.com <http://www.balkantravellers.com/en/read/article/633>

⁵⁵ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #741, 07. July, 2008

zvaao na “otvoreni otpor” prema toj paradi, takode je priveden. Iz straha od incidenata, organizatori gej parade su dva puta tražili od gradskih vlasti da promene maršrutu.

Osim što su dobili dozvolu od opštine Sofija da nastave sa pripremama za paradu, organizatori su po pitanju bezbednosti sarađivali sa policijom. U prvo vreme predstavnici organizatorske grupe Gemini nisu očekivali nikakav ozbiljniji sukob mada su protivnici najavili da će istog dana kao odgovor na planiranu paradu proglasiti nedelju “Netolerancije prema homoseksualnosti” pod motom “Budi netolerantan, budi normalan”. Za inicijativa, koja se pokazala kratkog daha da bi dovela do konkretnih rezultata, bila je motivisana navodnom potrebom da se “zaštiti većinsko stanovništvo”, posle nekoliko dana etnički motivisanih sukoba u Sofiji između Roma i etničkih Bugara.

Izložen barazu pitanja u gradskoj skupštini, posebno od strane pripadnika sopstvene partije, gradonačelnik Sofije je promenio trasu kretanja gej parade koja tako, umesto da se kreće od Nacionalne palate kulture kroz Bulevar Vitoša, odlučeno je da se parada odigra u Južnom parku⁵⁶. “Zbog njihove bezbednosti, mi smo odredili donji deo Južnog parka za lokaciju pogodni za njihovu paradu jer je tamo lakše da im pružimo zaštitu. Ukoliko budu marširali bulevarom Vitoša, mogu da ih napadnu ljudi iz mnogih sporednih ulica, Borisov je objasnio svoju novu naredbu.

Verovatno kao neophodan ustupak desničarskim i nacionalističkim snagama ljutim zbog održavanja gej parade, gradonačelnik Sofije je takođe objavio svoju čvrstu nameru da razori ilegalno Romsko naselje u Vuzrazdane kvarter, inače poznat kao Batalova mahala. On je jasno dao do znanja da je odluka bazirana na odluci suda koji je pre dve godine doneo nalog da se ukloni romsko naselje, naloživši da ilegalno nastanjeni Romi moraju da nađu svoje vlastite domove. “Postoji sudska izjava i odluka Gradske vlasti i mi ćemo tu odluku da sprovedemo. Ne možemo da pretvorimo Sofiju u azil za sve one koji su siromašni iz cele Bugarske, koji nemaju gde da žive ni šta da jedu i koji dolaze kod nas da bismo im mi obezbedili domove, rekao je gradonačelnik.

U tom kontekstu zaoštrenih političkih strasti, opasnost od nasilja na sofijskim ulicama postajala je sve izvesnija kako se parada približavala pa su se bugarskim zvaničnicima obratili sa više strana evropske političke ličnosti i predstavnici organizacija za zaštitu ljudskih prava. Ovde se navode neka od tih obraćanja koja imaju univerzalni karakter i ako se izbriše naziv zemlje i

⁵⁶ Sofia Mayor Changes Route of Gay Parade, Vows to Remove Illegal Roma, 26 June 2008, http://www.novinite.com/view_news.php?id=94554

grada, mogu da se odnose na bilo koje mesto na svetu uključujući i Bugarskoj susedne države balkanskog regiona gde se organizovanje paradi ponosa susreće sa problemima i nasiljem.

Obraćanje ILGA-e bugarskim vlastima

“U ime ILGA – Evropa, Evropskog regiona međunarodne Lezbejske i Gej asocijacije⁵⁷, pozivam vas da podržite ovu fundamentalnu manifestaciju demokratije – slobodu okupljanja i govora. Kao što znate, bugarska gej organizacija Džemini je ugostila prvi lezbijski, gej, biseks i transrodni (LGBT) prajd marš ove subote u Sofiji. Ova vest je izazvala neke poruke mržnje i netolerancije prema LGBT osobama i njihovim pravima. Kao što znate, Evropa je kontinent koji ljubomorno čuva svoju demokratsku tradiciju. U svojoj ne tako dalekoj prošlosti, Evropa je bila svedok teških kršenja ljudskih prava i tragedija koje su se desile zbog ignorisanja netolerancije i propusta da joj se stane na kraj. Mi moramo danas da budemo budni da ne bismo dozvolili da se ponovo dese zločini koji su se u Evropi već jednom dogodili. Zato vas pozivam da javno osudite takozvanu “Nedelju netolerancije” koja ima za cilj promovisanje mržnje i pogrešnih informacija o LGBT osobama u Bugarskoj. Takođe vas pozivam da izrazite svoju podršku za prvu LGBT Prajd manifestaciju u Sofiji koju organizuje Džemini. Pridružite se gradonačelnicima Pariza, Nikozije, Amsterdama, Vintertura, Londona, Stokholma, Kelna, Barselone, Venecije, Beča, Bolonje, Mančestera, Kopenhagena, Budimpešte, Ljubljane, Ciriha, Berlina, Dablina, Luksemburga i Osla i pokažite da je Sofija pravi evropski glavni grad koji jednako vrednuje slobodu i ponos svakog svog građanina.”

Obraćanje Amnesti Internešnela bugarskim vlastima

Amnesti Internešnel izražava zabrinutost zbog zastrašivanja lezbejskih, gej, biseksualnih i transrodnih osoba (LGBT) u Bugarskoj, koje se dešava uoči prve prajd manifestacije koja treba da se održi u centru Sofije 28. juna⁵⁸. Organizacija Džemini je predložila trasu marša dve nedelje unapred,

⁵⁷ First Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Pride March in Sofia, Pismo ILGA'e gradonačelniku Sofije Bojku Borisovu.

⁵⁸ Bulgaria: First Sofia Pride needs adequate protection 27 June 2008, FOCUS News Agency, <http://www.focus-fen.net/index.php?id=n144425>

što je službeno odobrila opština Sofija. Posle gradonačelnikove intervencije, nova trasa je konačno dogovorena između organizatora i gradonačelnika 27. juna. Amnesty Internešnel pozdravlja ove napore i brigu gradonačelnika i policije i poziva nadležne u vlasti da: obezbede da sve osobe pod njihovom jurisdikcijom mogu da bez smetnje uživaju svoje pravo mirnog okupljanja bez diskriminacije; da javno osude napade, pretnje napadima i ostale vidove maltretiranja LGBT osoba, naglašavajući da akti nasilja neće biti tolerisani i da će biti suđeni po propisu; da deluju sa primerenom agilnošću da bi efikasno zaštitili LGBT osobe koje se suočavaju sa pretnjama upućenim njihovim životima i imovini. Ove mere bi trebalo da uključe, kada je to neophodno, specijalne mere zaštite; da obezbede da policija ima specijalna uputstva i trening da bi mogli da na dužnosti štite ljudska prava svih osoba. To bi trebalo da uključi obuku o pravima LGBT osoba i obuku kako da identifikuju i da istražuju homofobične zločine. Takva obuka bi trebalo da naglasi da nedozvoljeno i nasilno ponašanje protiv LGBT osoba neće biti tolerisano. Vlasti treba da obezbede primenu zakona od strane službenih lica koji treba da agilno sprovede efikasnu zaštitu LGBT osoba koje se suočavaju sa pretnjama upućenim njihovim životima i imovini.

Pravo za jednaku zaštitu pred zakonom, pravo na slobodu govora i na mirno demonstriranje, garantovano je ugovorima međunarodnog javnog prava čija je Bugarska zemlja potpisnica – kao na primer Međunarodna Konvencija o građanskim i političkim pravima i slobodama.

Brno

U Južnomoravskoj prestonici Brnu održan je 28. juna 2008 prva ikada organizovan marš ponosa u Češkoj uz učešće oko 500 aktivistkinja i aktivista⁵⁹. Tako se i ta zemlja pridružila nekim drugim centralnoevropskim zemljama koji su već doživeli tu atrakciju, kao što su npr. Budimpešta i Ljubljana. Manifestacija je imala za cilj da smanji nivo homofobije među Česima. “Mi želimo da ukažemo na specifične zakonske i dru-

⁵⁹ Održana prva LGBT parada u Češkoj. Najmanje 20 osoba je povređeno kada je prva parada LGBT ponosa u Češkoj, pre zakazanog početka u gradu Brnu, napadnuta od strane desničarskih ekstremista naoružanih suzavcem. Uhapšene su tri osobe kada su kontrademonstranti počeli da bacaju petarde na okupljene lezbejke i gejeve, kojih je, po procenama, bilo oko 500.

štvene nejednakosti u Republici Češkoj, kao što su neki problemi vezani za porodicu i podizanje dece”, objasnila je Johmanova.⁶⁰ Organizatori su tokom marša pozvali na toleranciju, ali je bilo više nego jasno da postoje ljudi koji ne žele da ih tolerišu. Naime, događaj nije prošao bez incidenata. Češki neonacisti i radikalni nacionalisti iz nelegalne Narodne garde napali su učesnike gej parade u Brnu, a u napadima suzavcem, jajima i petardama najmanje 20 ljudi je povređeno. Još pre nego što je gej parada krenula centrom Brna u masu je upalo četrdesetak maskiranih mladića i napalo učesnike parade, ali policija je brzo i uspešno intervenisala⁶¹. Oko 150 kontra-demonstranata je bacalo suzavac, petarde i jaja na učesnike marša. Problem je u tome što Nacionalna stranka (Narodni strana) vidi događaj kao “pritisak na većinu, pritisak koji je odvratan i strašan, pritisak koji dovodi do društvenog prihvatanja da homoseksualni parovi usvajaju decu.” Članovi stranke su se dugoi pripremali da protestuju protiv marša. Vlasti su zabranile održavanje kontra-demonstracija ali su pozivi na zaustavljanje “parade nastranih” prosleđivani i preko interneta, a oko 200 policajaca je pokušavalo da spreči nasilje 150 agresivnih ekstremista i zaštititi stotine posmatrača.

Paradu je podržala ministarka za ljudska prava i manjine Džamila Stehlikova, kao i legendarna teniserka Martina Navratilova. Inače, u Češkoj su istopolne zajednice legalizovane 2006. Intergrupa Evropskog parlamenta je čestitala Republici Češkoj na prvoj prajd paradi⁶².

Iraelski primer da uprkos pretnji parada ponosa može da se održati

*Tel Aviv 2007*⁶³

Nekoliko hiljada ljudi učestvovalo 8 juna 2007 u godišnjoj paradi gej ponosa u Tel Avivu, idući ulicama od glavnog gradskog Trga Rabin do obale Sredozemnog mora. Paradu je isključivo finansirala telavivska op-

⁶⁰ Lenka Smyčková , First Czech Gay Pride has Brno up in arms <http://aktualne.centrum.cz/czechnews/clanek.phtml?id=608683>

⁶¹ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #741, 07. July, 2008

⁶² For further information on the Intergroup please visit our website: <http://www.lgbt-ep.eu>

⁶³ Gej parade u Te Avivu, Politika, 09.06.2007 Strana: A3, Tanjug

ština jer su sponzori strahovali da će ih bojkotovati ultraortodoksni Jevreji. Nekoliko desetina desničara je protestovalo zbog ove manifestacije smatrajući da se radi o gnusnom, antisemitskom maršu. Jedan od demonstranata je dobio učesnicima parade: "Šteta je što vas nacisti nisu uništili".

*Jerusalim 2007⁶⁴, Želim da imam prava
kao i svaka druga osoba⁶⁵*

Parada ponosa je održana u Jerusalimu 21 juna 2007 bez žrtava, i to isključivo zahvaljujući brojnom obezbeđenju i spremnosti izraelske policije. Dok je povorka od 3500 lezbejki i gejeva prolazila 500 metara dugom rutom, 8000 policajaca i redara štitilo ju je od preko 10.000 demonstranata, uglavnom ortodoksnih Jevreja, koji su danima izazivali nered po gradu u nastojanju da spreče njeno održavanje. U obezbeđnju povorke bila je uključena i elitna izraelska antiteroristička jedinica Yamam. Centar Jeruzalema bio je potpuno blokiran, a policija je imala dvojaku ulogu: zaštititi učesnike povorke od nasilja vernika ali i sve njih zajedno od potencijalnih bombaša samoubojica. Nekoliko desetina demonstranata je uhapšeno, a sprečen je i jedan bombaški napad.

Parada je počela na raskrsnici ulice Kralja Davida i Moshe Hess i završila se u Liberty Bell parku. U drugim delovima grada ultra-ortodoksni demonstranti palili su kante za smeće i ometali saobraćaj. Policija je skratila rutu marša zbog straha da bi ekstremisti mogli podmetnuti eksplozive, tako da je parada održana na svega nekoliko stotina metara. Policajci koji su učestvovali u obezbeđenju celog događanja bili su spremni za razne scenarije, od pokušaja napada hladnim oružjem, što se i desilo pre par godina, do terorističkih napada.

Retko kad su verski poglavari judaizma, islama i hrišćanstva postigli toliki stepen jedinstva koliki su pokazali protiveći se Paradi ponosa. Oni su naime bili veoma saglasni u mišljenju da održavanje parade ponosa uništava temelje svetosti Jeruzalema. Posle višenedelnog neuspešnog lobiranja i pritisaka na gradske vlasti da zabrane održavanje povorke u svetu gradu, verske vođe svih triju vera pozvali su svoje vernike da svim sredstvima onemoguće kretanje povorke. Tako su, npr. muslimanski i hri-

⁶⁴ Tri tisuće ljudi na Jeruzalem Prideu, Vijesti - Svijet - 23.06.2007, Vlatko Salaj”
<gwzrd@neobee.net> 25/06/2007 14:44

⁶⁵ Rekao je učesnik gej parade, 27-godišnji Guy Frishman

ščanski poglavari pozvali vernike da bacaju smeće i kamenje na povorku, a poglavari jevrejske ortodoksne zajednice javno su prokleli sve “nečiste duše” koje učestvuju u povorci, kako same homoseksualce tako i pripadnike policije koja ih štiti.

Slično je mišljenje imao i jerusalimski gradonačelnik Uri Lupoalinski koji je i sam vrlo religiozan. Lupoalinski je zatražio sudsku zabranu održavanja povorke, objasnivši kako je reč o provokativnom skupu koji se protivi interesima i prirodi grada Jerusalima. Protivno gradonačelnikovoj želji, i sud i gradsko rukovodstvo odlučili su da dopuste održavanje povorke.

Jerusalim 2008

Oko 3000 ljudi se pojavilo prajd maršu tolerancije u Jerusalimu pod sloganom “Beskrajna ljubav” 26. juna⁶⁶. Pojavilo se i 2000 policajaca, koji su uspešno pružili zaštitu koloni koja je zauzela četiri kvarta. U drugom kraju grada, nekoliko stotina ljudi je demonstriralo protiv parade i palilo kontejnere za đubre. Učesnici marša su krenuli od Parka nezavisnosti, nastavili su ulicom Kralja Davida i završili u Liberti bel parku. “Postignut je uspeh u napredovanju ka prihvatanju prava partnera istog pola u pogledu nasleđivanja i usvajanja dece,” rekao je Jonatan Ger, izvršni direktor gej centra Jerusalimska otvorena kuća, koji je organizovao paradu. “Ipak, borimo se za puno prihvatanje da partneri istog pola treba da imaju prava ista kao i heteroseksualni parovi”. Uspeh marša ove godine je dobro došao, posebno uzimajući u obzir prošlogodišnju katastrofu. Prošlogodišnja parada je prošla samo 500 metara pre nego što su je ultra-ortodoksni demonstranti prekinuli prolazeći kroz kordon 8000 policajaca koji su pokušali da zaštite 3000 učesnika/ učesnica marša.

Srbija - moramo li da čekamo presudu da bismo poštovali ljudska prava

U oceni domaćeg političkog konteksta treba imati na umu da domaći mediji još uvek nevoljno, šturo ili čak uopšte i ne izveštavaju o paradama ponosa u Evropi i svetu, prećutkujući tako impresivnu činjenicu mili-

⁶⁶ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #740, june 30, 2008

onskog učešća u tim događajima kao najmasovnijim savremenim protestima u korist ljudskih prava a protiv diskriminacije današnjce.

Domaćoj javnosti su takođe nepoznate činjenice postojanja i razmere međunarodnih pritisaka koje se vrše na zemlje čiji gradovi odbijaju da dozvole parade ponosa, kao i presude Evropskog suda za ljudska prava⁶⁷ i donošenje rezolucija međunarodnih organizacija koje slobodu na javnog okupljanje regulišu na opšti način pozivajući posebno na nediskriminaciju. Poneka kratka vest pojavila se na B92 i Danas-u o paradi ponosa u Sao Paulu u kojoj je 2007 godine postignut istorijski rekord od 3 miliona učesnika ili o Evroparaju 2007 u Madridu sa 2.5 miliona učesnika. Ali je evropska sezona paradi ponosa 2007 uglavnom ignorisana, uprkos pariških 7 stotina hiljada učesnika, londonskih 5 stotina hiljada, hamburških milion učesnika, uspešnim i veselim paradama u Rimu Atini, Ljubjani, Varšavi, Beču, samo da pomenemo neke. Činjenice su još jednom prećutane sa verovatnom namerom da se „ne daju ideje“ lokalnim grupama za promovisanje LGBT prava.

Šira javnost nije obavještena ni o kongresu evropske lokalne i regionalne vlasti Saveta Evrope na temu slobode okupljanja koja pripada svakome, takođe i homoseksualcima.⁶⁸ Kongres je naime usvojio “Rezoluciju o slobodi okupljanja i izražavanja za lezbejke, gejeve, biseksualne i transrodne osobe” u kojoj se snažno osuđuje nedavne zabrane parade ponosa i sličnih događaja u nekim evropskim zemljama. Kongres je podsetio da je dužnost lokalnih vlasti u celoj Evropi da obezbede slobodu javnog okupljanja i izražavanja za LGBT osobe bez diskriminacije. Ta rezolucija pribavlja dalje osnaživanje slobode javnog okupljanja kao jednog od osnovnih ljudskih prava koje Savet Evrope vrlo izričito zaštićuje smatrajući da LGBT osobe moraju da uživaju potpuno ista prava kao i svi drugi građani. Smatra se da će ova rezolucija dati snažnu poruku gradonačelnicima i gradskim većnicima koji još uvek razmatraju mogućnost

⁶⁷ Rex Wockner, INTERNATIONAL NEWS #681, May 14, 2007. Evropski sud je presudio protiv varšavske zabrane parade ponosa. Varšava je prekršila evropsko pravo kada je 2005 zabranila paradu gej ponosa, jednoglasno je odlučio Evropski sud za ljudska prava 3 maja. Euro court rules against Warsaw pride ban. Warsaw violated European law when it banned the 2005 gay pride parade, the European Court of Human Rights ruled unanimously May 3.

⁶⁸ 28 March 2007, European local and regional authorities: Freedom of assembly belongs to everyone, also to gay people

zabrane ili ograničenja paradi ponosa ili drugih LGBT događaja širom Evrope.”

Nema ničeg kontroverznog u teoretskom priznavanju i poštovanju slobode javnog okupljanja svima, a nema ni političke volje, pravnog, ideološkog niti bilo kakvog drugog javnog koncepta koji bi se zasnovanim argumentima suprotstavljao suštini slobode javnog okupljanja. Sve dok to okupljanje ne zatraže lica homoseksualne orijentacije, kada cela stvar odjednom dobije kontroverzni karakter pod raznim izgovorima, od kojih je pitanje javne bezbednosti najjači i najčešće u upotrebi⁶⁹. Diskriminacija nije samo nezakonita, ona je takođe i štetna kako za neposredno pogođene pojedince tako i za sve, narušavajući proces društvene kohezije. Borba protiv antisemitizma ili homofobije su jednako važne kao i sve borbe protiv drugih netolerancije. Dužnost je svih evropskih država da svojim građanima garantuju jednaka prava, uključujući slobodu okupljanja za lezbejke, gejeve, i da se tako spreči diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije.

Iako namenjeno drugoj svrsi, donja izjava⁷⁰ je primenljiva kao zaključna i na poštovanje slobode javnog okupljanja i prava na različitost: «Nećemo izgubiti identitet ukoliko budemo poštovali univerzalna pravila razuma. Naprotiv, ojaćaćemo nas same i našu poziciju u svetu. Zašto da plaćamo visoku cenu nazadnosti, kada je bolje volju, znanje i novac ulagati u napredak. Prihvatimo pozive i izazove moderne Evrope, ne opirimo se davno priznatim vrednostima, koje smo kroz vekove i sami stvarali.»

⁶⁹ Kao da uopšte postoji bilo koji javnih događaj koji ne bi nosio ozbiljne bezbednosne rizike, od redovnih sportskih zbivanja, preko predizbornih političkih manifestacija i skupova, do proslava sportskih uspeha, da se pomenu samo neka redovna zbivanja na srpskoj javnoj sceni. Ni jedan od njih ne prođe bez manjih ili većih sukoba i pojedinačnih ili grupnih čarki a materijalne štete da se ne pominju. Niko zbog toga takve manifestacije ne zabranjuje niti ukida iz bezbednosnih razloga. Kao što niko ni u svetu ne odustaje ni od visoko rizičnih skupova političara, kao što je skup šefova država najrazvijenijih zemalja, NATO samiti i sl, gde se milionske dolarske svote potroše na obezbeđivanje učesnika.

⁷⁰ Fudbalski Savez Srbije, Apel za fudbal, Politika, 1. avgust 2007 str 23

Zorica Mršević, PhD
Institute of Social Science,
Belgrade

FREEDOM OF PUBLIC ASSEMBLY BETWEEN POLITICS AND INTERNATIONAL LAW

There is presented the analysis of the obstacles for realisation of freedom of peaceful assembly in the Eastern European countries, new members of the EU. The obstacles and problems still exist differently to many decades long tradition of peaceful gay pride parades in countries of Western Europe. There are presented the pride parades of the 2008 in cities and countries where this is just a cultural manifestation and touristic attraction held on the streets and squares during summer times. The presentation is as by the contrast, confronted by simultaneous events in cities and countries where such events regularly cause incidents, bans and even street violence. There is presented also among text's conclusions, the ending remarks of the Council of Europe Congress of European local and regional authorities organised on the topic freedom of public assembly as belonging to everybody. The Congress also adopted the „Resolution of freedom of assembly and expression for lesbians, gays, bisexual and transgender persons”. By those documents is expressed strong condemnation of gay pride parades bans. It reminds also on the duties of local authorities in the whole Europe to secure freedom of public assembly and expression for the LGBT population without discrimination. The text also comprises presentation of the Amnesty International documents issued during the 2008 where the freedom of assembly is highlighted as one of the fundamental inheritance of modern democracy.

Key words: *freedom of peaceful public assembly, duties of local authorities, ban of discrimination, gay pride parades, violent incidents, confrontation of authoritarian versus democratic values, new member states, Euro Pride.*